

Visiestuk ICT Portfolio

In dit stuk gebruik ik het 'Vier in balans' model (Schouwenburg, 2022) om mijn visie op ICT en onderwijs te beschrijven. In het model wordt er onderscheid gemaakt tussen de menselijke randvoorwaarden visie en deskundigheid, en de materiële randvoorwaarden inhoud en toepassingen en infrastructuur. Wanneer aan elk van deze randvoorwaarden wordt voldaan, dan kan ICT op een goede en doordachte manier worden toegepast in het onderwijs. Om deze reden is dit stuk dan ook opgedeeld in deze vier 'bouwstenen'.

Visie

Ik ben zelf opgegroeid met de opkomst van het internet en het steeds alledaagser worden van allerlei soorten technologie en digitale middelen. Voor leerlingen in het primair onderwijs zijn dingen zoals smartphones en tablets, sociale media en het gebruiken van het internet vanzelfsprekend en niet meer weg te denken uit het dagelijkse leven. Dit vraagt dat je hier als leerkracht bewust van bent, hier mee om kan gaan en ook je onderwijs hierop aan laat sluiten (PO-Raad, z.d.).

Het doel van het onderwijs is het om leerlingen voor te bereiden op de samenleving en hun kennis en vaardigheden mee te geven zodat zij in deze samenleving goed en zelfstandig kunnen functioneren. Hier hoort dus ook zeker digitale vaardigheden bij. Het is van belang dat leerlingen niet alleen weten hoe zij met de verschillende digitale middelen omgaan, maar ook leren inzien wat de gevaren, risico's en ook kansen zijn. Als docent, en als school in het algemeen, is het dus van belang dat je op de hoogte bent van de laatste ontwikkelingen, van het media- en ICT-gebruik van de leerlingen en dat je een visie hebt over hoe je de leerlingen voorbereid op de digitale samenleving.

Kennisnet (2023) heeft 16 ICT-bekwaamheden voor leerkrachten opgesteld, verdeeld over vier thema's: visie en onderwijsleerproces, organisatie en afspraken, ICT en omgeving, en eigen professionele ontwikkeling. Ik vind het belangrijk dat een leerkracht bewust is van deze bekwaamheden en hier binnen het team van een school aan wordt gewerkt. Aansluitend hierop zijn er ook 8 competenties voor mediawijsheid opgesteld (Netwerk Mediawijsheid, 2021). Deze staan naar mijn mening in het verlengde van de ICT-bekwaamheden en zijn ook zeker belangrijk om als leerkracht kennis van te nemen.

Gedurende mijn stages is het mij opgevallen hoe groot het verschil in ICT-kennis is tussen verschillende leerkrachten maar ook tussen leerlingen in een klas. Vaak weten leerlingen wel hoe zij de gebruikelijke software zoals Word en Powerpoint, en de digitale lesmethodes moeten gebruiken, maar zodra iets afwijkt van hoe zij het gewend zijn, zijn zij niet in staat dit zelfstandig op te lossen. Ook bij leerkrachten is dit vaak het geval, zij redden zich met de bekende systemen, maar houden zich verder vaak niet uitgebreid met ICT bezig, tenzij dit in hun takenpakket zit.

Zoals hierboven beschreven vind ik dat je als school visie en beleid moet ontwikkelen hoe je leerlingen voorbereidt op de steeds verder digitaliserende samenleving. Dat betekent ook dat leerkrachten deskundig op het gebied van ICT moeten zijn of worden, zodat de leerling zich ook optimaal kan ontwikkelen. Als de leerkracht niet goed op de hoogte is van de mogelijkheden met ICT, dan wordt de leerling (sterk) beperkt in zijn potentiële ontwikkeling (Timpaan Onderwijs, 2017).

Deskundigheid

Leerkrachten, en het schoolteam in zijn geheel, moet dus over voldoende deskundigheid beschikken als het gaat om ICT. Hierbij gaat het niet alleen om het beschikken over digitale vaardigheden en kennis over het gebruiken van diverse digitale middelen, maar ook om kennis van wet- en regelgeving rond privacy, zoals de Algemene verordening gegevensbescherming (AVG). Door hier als school aandacht aan te besteden kan je ervoor zorgen dat iedereen over dezelfde kennis beschikt en er ook een gemeenschappelijke visie bestaat binnen het team van de school. Dit betekent ook dat er door de school en het bovenschools bestuur geld beschikbaar moet worden gesteld om deze deskundigheid te creëren en op pijl te houden.

Inhoud en toepassingen

Op alle scholen waar ik stage heb gelopen werd er met verschillende digitale leermiddelen en systemen gewerkt. De administratie en communicatie met ouders loopt op alle scholen eigenlijk vrijwel volledig digitaal. Veel scholen werken daarnaast met het MOO-startportaal. Van hieruit heb je snel en makkelijk toegang tot apps en digitale methoden. Ook is te zien dat de scholen werken met een eigen cloudopslag, wat op het gebied van veiligheid en privacy een goede manier van werken is, doordat er binnen het netwerk van de school wordt gewerkt.

Wanneer het gaat over het hebben van toegang tot software en materiaal, dan is dit eigenlijk op elke school wel aanwezig. Waar nog wel mogelijkheden liggen is het inzetten van digitale leermiddelen tijdens de lessen. Veel leerkrachten zijn wel bekend met het platform Kahoot, maar dit is vrijwel het enige wat wordt ingezet en dit gebeurt vaak ook slechts sporadisch, terwijl er heel veel verschillende middelen beschikbaar zijn die voor de verschillende lesfasen. Op dit gebied valt er dus nog veel te winnen, ook qua bewustwording van de verschillende mogelijkheden.

Infrastructuur

De ICT-infrastructuur verschilt sterk per school. Op sommige scholen is er voor elke leerling een laptop of tablet beschikbaar en op andere scholen zijn er slechts een paar devices in elke klas. Deze keuze van een school heeft ook impact op de tijd en aandacht die je als leerkracht aan de ICT-vaardigheden en digitale lesactiviteiten kan besteden. Wanneer niet iedere leerling toegang heeft tot een eigen device is het lastig om dit op een effectieve manier in te richten waarbij iedere leerling in gelijke mate kan deelnemen.

Een belangrijk punt bij het inrichten van een dergelijke infrastructuur, waarbij iedere leerling toegang heeft tot een device, en de school over een goede internetverbinding en (cloud)opslagmogelijkheden beschikt, zijn uiteraard de kosten. Niet elke school heeft de financiële middelen om dit (optimaal) in te richten. Hier ligt daarom denk ik ook een rol voor de overheid om te voorkomen dat er grote verschillen tussen scholen, en daarmee het onderwijs, ontstaan.

Gebruikte literatuur

Netwerk Mediawijsheid. (2021). Mediawijsheid Competentiemodel 2021. Geraadpleegd 7 april 2023, van Netwerk Mediawijsheid website:
<https://netwerkmediawijsheid.nl/kennis-tools/competentiemodel/>

PO-Raad. (z.d.). Digitale geletterdheid leerlingen | PO-Raad. Geraadpleegd 7 april 2023, van PO-Raad website:
<https://www.poraad.nl/schoolontwikkeling/digitalisering/professionele-inzet-ict/digitale-geletterdheid-leerlingen>

Schouwenburg, F. (2022, september 30). Vier in balans: Een betrouwbaar houvast bij keuzes voor ict-inzet. Geraadpleegd 7 april 2023, van Kennisnet website:
<https://www.kennisnet.nl/publicaties/vier-in-balans-een-betrouwbaar-houvast-bij-keuzes-voor-ict-inzet-in-het-onderwijs/>

Timpaan Onderwijs. (2017, december 19). Leerlingen krijgen niet dezelfde kansen door gebrekkige ICT-kennis leraren. Geraadpleegd 7 april 2023, van Timpaan Onderwijs website: <https://www.timpaanonderwijs.nl/leerlingen-krijgen-niet-dezelfde-kansen-door-gebrekkige-ict-kennis-leraren/>

van Kessel, M., Leget, H., Schouwenburg, F., Westerveld, L., & van Zandwijk, M. (2023). *Handreiking professionalisering ict-bekwaamheid: De 16 ict-bekwaamheden*. Geraadpleegd van <https://www.kennisnet.nl/app/uploads/kennisnet/ict-bekwaamheid-leraar/Documenten/Kennisnet-de-16-ict-bekwaamheden.pdf>